

10.8.2022

kirjaamo.mmm@gov.fi

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAEIKSI TIETTYJÄ PINTA-ALA- JA ELÄINPERUSTEISIA TUKIA KOSKEVIKSI LAEIKSI

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi.

Lakiehdotukseen liittyen MTK ry haluaa tuoda esiin seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta lakia eli laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista, laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista ja laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta. Kaikki ehdotetut lait liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen ja Euroopan unionin rahoituskautta 2023—2027 koskevaan uuteen Euroopan unionin lainsäädäntöön. Laeilla annettaisiin Euroopan unionin lainsäädäntöä täydentävät säännökset siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää kansallista sääntelyä.

Nykyisiin menettelyihin verrattuna uutena seikkana säädettäisiin muun muassa tuen hakemisesta sähköisesti ja pinta-alamonitoroinnin ottamisesta käyttöön tukijärjestelmien täytäntöönpanossa. Koska jatkossa Euroopan unionin lainsäädäntöön ei enää sisälly yhtä yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi valvontaseuraamuksista kuin nykyisin, lakiin otettaisiin tarvittavat perussäännökset näiltä osin.

10.8.2022

1. Monitorointitarkastukset

Monitorointitarkastuksiin siirtyminen ei saa vaarantaa maataloustukien maksatusaikatauluja. Monitorointitarkastuskäytännössä ja monitorointitarkastuksiin liittyvien tietojärjestelmien rakentamisessa on lisäksi huolehdittava maataloustuottajan tietojensaantioikeuksista tämän maatalaan kohdistuvista tarkastuksista. Suoritetusta monitorointitarkastuksesta tulisi ilmoittaa maataloustuottajalle joka tilanteessa ja monitorointitarkastuksessa syntynyt materiaali on oltava helposti tarkastuksen kohteena olleen tuensaajan saatavilla. Maataloustuottajien tehokkaat oikeusturvakeinot ja laajat tietojensaantioikeudet monitorointitarkastuksissa syntyneistä tiedoista ovat tärkeitä, sillä muutoksenhaku haastavassa teknologiapainotteisessa asiassa on omiaan heikentämään hallintoprosessin kansanomaista luonnetta. Maataloustuottajien oikeusturvasta huolehtiminen monitorointitarkastusten yhteydessä on tärkeää myös tarkastuksiin sisältyvän huomattavan suuren seuraamusriskin takia.

Monitorointitarkastuksissa syntyy huomattava määrä dataa ja informaatiota maatalojen tuotantotekijöistä. Näiden tietojen salassa pysymisellä on merkittäviä vaikutuksia maataloustuottajien neuvotteluvoimaan. Maataloustuotannosta jo nyt kerättyjen laajojen julkisten datavarantojen avoimuus sekä yksityisten toimijoiden maataloustoiminnasta keräämän datan määrän jatkuva kasvaminen voi johtaa maatalojen neuvotteluvoiman heikentymiseen, jos maataloustoiminta on täysin avointa. Monitorointitarkastuksissa syntyvien materiaalien sisältämien liikesalaisuuksien suojasta on siksi huolehdittava erityisen tarkasti.

Monitorointitarkastuksista saatava data ja siitä jalostettava tieto on ehdottomasti katsottava maatalousyrittäjän liikesalaisuudeksi. Hallituksen esityksen perusteluja ja lakia on täydennettävä tältä osin, esimerkiksi uudella momentilla, jossa todetaan, ettei monitorointitarkastuksista saatavaa dataa tai siitä jalostettua informaatiota saa luovuttaa kolmansille tai tutkimustarkoituksiin.

Maataloustuottajien on mahdollista saada markkinoilta enemmän tuloja, jos tuottajien neuvotteluvoimaan tulee todellisia parannuksia. Kaikessa maatalouselinkeinojen sääntelyssä tulisikin, erityisesti poikkeuksellisten markkinaolosuhteiden takia, vähintään pidättäytyä kaikista toimista, jotka heikentävät tai ovat omiaan heikentämään maataloustuottajien neuvotteluvoimaa.

10.8.2022

MTK ei pidä toivottavana kehitystä, jossa ajantasaisista dataa ja tietoa maanviljelijöiden tuotantotekijöistä ja liikesalaisuuden piiriin kuuluvista asioista saatetaan verkkoon kaikkien saataville entistä suuremmissa määrin. On myös huomioitava, että maatilojen tuotantotekijöistä kolmansien haltuun päätyvällä ajantasaisella tiedolla voi olla negatiivisia vaikutuksia hyödykemarkkinoiden toimintaan.

Uusien valvontateknologioiden käyttöönotossa on myös kiinnitettävä huomiota toiminnan avoimuudesta viestimiseen maataloustuottajien suuntaan. Avoimuus uusien toimintamallien suhteen on omiaan kasvattamaan maataloustuottajien luottamusta uusiin valvontateknologioihin ja parantamaan valvontojen tehokkuutta, kun maataloustuottajia osallistetaan valvontoihin aikaisempaa aktiivisemmin esimerkiksi paikkatietoja sisältävien kuvien käyttämisen yhteydessä.

2. Seuraamukset

Lakiehdotuksessa tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 32 §:n mukaan tukeen liittyvän tarkastuksen, tarkastuskäynnin, hallinnollisen tarkastuskäynnin tai paikan päällä tehtävän valvonnan toteuttamisen osittainkin estäminen voisi johtaa tuen maksamatta jättämiseen. Esitetty säännös on varsin ankara ja voi johtaa suhteettoman suuriin seuraamuksiin. Laissa määriteltyjen seuraamusten osalta on huomioitava perustuslaista johdettava suhteellisuusperiaate ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden vaatimus esimerkiksi sen suhteen, onko kyseessä tahallisuus tai lievä rikkomus sekä mahdolliset vapautumisperusteet. Määrältään suurten tai seuraamuksen kohteena olevan oikeusasemaan muutoin merkittävästi vaikuttavien hallinnollisten sanktioiden kohdalla lähtökohtana tulisi olla rikkomuksen vakavuuteen tai haitallisuuteen perustuva porrastus ja arviointi siten, että teon laatu ja tahallisuusarviointi tulee asianmukaisesti huomioon otetuksi sanktion mittaamisessa. Lakiin tulisi tarkentaa tältä osin siten, että sanktion määrääminen edellyttää valvonnan kohteelta tahallista valvonnan estämistä.

10.8.2022

3. Muuta

Lopuksi MTK toteaa, että mikäli vallitsevassa talous- ja markkinatilanteessa tapahtuu merkittäviä muutoksia, edellytämme valtiolta joustavuutta ja valmiutta tarkastella kansallista CAP-strategiaa sekä muuttaa siihen liittyvää kansallista lainsäädäntöä tarvittaessa. Ohjelmaperusteisten viljelijäkorvausten lain nojalla myönnettävien korvausten yksityiskohdista, kuten korvaukseen oikeuttavien toimenpiteiden sisällöstä ja muista korvausten tarkemmista ehdoista sekä korvausten määrästä, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksilla. MTK tulee lausumaan näistä myöhemmin.

Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Helsingissä 12.8.2022

Johan Åberg
Maatalousjohtaja

Kimmo Tammi
Juristi

10.8.2022

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry